

**Ульяновський О. І., Павлишин К. О.,
к.е.н., доц. Черкасова С.О.**

Особливості формування моніторингу компетентності працівників ВНЗ в процесі організації контролю та підвищення якості навчального процесу

Процес соціального та економічного розвитку України актуалізує проблему становлення професіоналізму викладача, розвитку його професійної компетентності.

В умовах сучасної економічної ситуації, коли попит на якісну освіту зростає, треба мати тверду впевненість, що очікування будуть виправданими, тобто, що викладачі, які готують, майбутнє покоління спеціалістів, відповідають вимогам посади, кваліфікаційним вимогам, здатні адекватно оцінювати ситуацію, а також свою самооцінку, що є немаловажним фактором.

На сьогоднішній день виникла необхідність суттєвого переосмислення досвіду роботи викладачів вищих навчальних закладів у відповідності до нових вимог. А це, у свою чергу, потребує аналізу якості професійно-педагогічної діяльності викладачів з позиції розвитку їх компетенцій, які повинні мати високий ступінь креативності, мобільності й адаптивності до професійної діяльності, готовності до навчання протягом усього життя.

На сьогоднішній день особливого значення набувають аспекти вирішення проблематики поєднання та стрімкого розвитку так званого “золотого трикутника знань” – освіти, інновацій та досліджень як рушійного поштовху підвищення конкурентоспроможності економіки в цілому, так і необхідного елемента для якісного розвитку освіти й науки в країні. Відповідно впровадження постійного моніторингу за формуванням ефективної організації процесу навчального процесу у ВНЗ на засадах оцінки та контролю якості діяльності його працівників з використанням компетенційно-орієнтованого підходу набуває особливої актуальності в сучасних умовах орієнтованої економіки інноваційного типу.

В сучасних умовах компетенційно-орієнтований підхід в освіті став новим концептуальним орієнтиром, який забезпечує поступову переорієнтацію системи освіти з прямого надання знань та формування умінь і навичок на створення умов для оволодіння певними компетенціями, формування компетентних людей, які здатні застосовувати свої знання в умовах, що змінюються, і компетентність яких полягала б у вмінні включатися у постійну самоосвіту впродовж усього життя.

Існують два основних напрями тлумачення поняття компетенції як:

- здатність людини діяти відповідно до стандартів(функціональний підхід);
- характеристики особистості, що дозволяють їй домагатися результатів у роботі(особистісний підхід).

Кожна професійна компетенція може бути описана за допомогою індикаторів, що являють собою стандарти поведінки людини [3]. Практичним прикладом використання функціонального підходу являється використання терміну “Знання, уміння, навички” (ЗУН) для позначення інтелектуальних і поведінкових стандартів, яким повинен відповідати співробітник [1].

Знання – це елементи інформації, пов’язані між собою і з зовнішнім світом. До властивостей знань можна віднести структуроємність, інтерпретацію, зв’язаність, активність [2].

Під умінням розуміють освоєний людиною спосіб виконання дії, забезпечений деякою сукупністю знань. Уміння виражається у здатності усвідомлено застосувати знання на практиці.

Навички – це автоматизовані компоненти свідомої дії людини, які виробляються в процесі її виконання. Навички виникають як свідомо автоматизовані дії і потім функціонують як автоматизований спосіб їх виконання [2].

Оскільки компетенції реалізуються через діяльність, в їх оцінці неможливо виключити вплив таких чинників, як характер, поведінку, мотиви, цінності, здібності, можливості, складність виконуваної роботи, фактори зовнішнього середовища [1].

В самому загальному вигляді, компетенції розглядаються у трьох напрямках: компетенції, що характеризують людину як особистість, суб’єкт діяльності спілкування; компетенції, що забезпечують соціальну взаємодію людини і соціальної сфери; компетенції, що забезпечують діяльність людини.

У науковій педагогічній літературі моніторинг має визначення спеціального організованого, систематичного спостереження за станом об’єктів, явищ, процесів з метою їх оцінки, контролю або прогнозу [2].

За сутністю моніторинг – це інформаційна система (збір, обробка, збереження та використання інформації про стан керованого об’єкта), яка постійно поповнюється і вказує на безперервність спостереження; за процесом: моніторинг – це циклічний процес оцінювання порівняння, зіставлення, існуючого стану об’єкта із запланованим та прийняття на цій основі управлінського рішення щодо поточного корегування; за технологією: моніторинг – це технологія замірювання існуючого стану об’єкта [2].

Організація системи моніторингу підпорядковується таким принципам, як об’єктивність замірів, порівнянність, адекватність та прогностичність отриманих даних. У зв’язку з цим важливим етапом при його проведенні є процес оцінювання реального стану об’єкта та порівняння його з бажаним.

Отже сутність моніторингу полягає у синхронності процесів спостереження, замірювання, отримання на цій основі нових знань про стан об’єкта з подальшим моделюванням, прогнозуванням та прийняттям відповідного управлінського рішення. У навчально-виховному процесі він покликаний виконувати функції: інформаційну, пошуково-дослідницьку, формуючу, корекційну, системоутворюючу, прогностичну.

Здійснення діагностики стану науково-методичної роботи викладачів відповідно до встановлених критеріїв пропонується проводити за допомогою експертних комісій, до складу яких залучаються заступники директора, методист, голови циклових комісій, провідні фахівці і викладачі.

При цьому якщо об'єктом моніторингу є рівень компетентності викладача ВНЗ, то показниками, за якими здійснюється оцінювання, є компетенції викладача, що проявляються в його педагогічній діяльності. Враховуючи, що основною формою педагогічної діяльності викладача є проведення навчальних занять, пропонуємо моніторинг професійної компетентності викладача ВНЗ здійснювати шляхом аналізу навчального заняття з точки зору оцінювання рівня компетенцій викладача.

Література:

1. Науково-дослідницька компетенція викладачів вищих педагогічних навчальних закладів [електронний ресурс] / Білостоцька О. Проблеми освіти – Науково-методичний збірник. Випуск 47. 2007. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pfto/2011_14/files/P1411_49.pdf
2. Приходько В.М. Моніторинг якості освіти і виховної діяльності навчального закладу. – Запоріжжя, 2007. – 188 с.
3. Черкасова С.О. Проблемні питання визначення та класифікації конкурентних компетенцій промислових підприємств / С.О.Черкасова // Стратегії інноваційного розвитку економіки: бізнес, наука, освіта: III міжнар. наук.-практ. конф., 6-9 квітня 2011 р.: тези допов. – Харків, 2011. – С.264 – 266.

Херсонська О.Б.

Особливості обліку витрат на НДР ВНЗ

Одним із найпоширеніших видів госпрозрахункової діяльності вищих навчальних закладів є науково-дослідна діяльність, а її результатом виступає науково-технічна продукція. Даний вид діяльності є мало дослідженим у вітчизняній науці, проте заслуговує на увагу.

До складу вищих навчальних закладів можуть входити науково – дослідні інститути, науково-дослідні лабораторії, які крім бюджетної наукової тематики можуть виконувати науково-дослідні роботи (НДР) за договорами із замовниками та отримувати за це відповідну плату (доходи) [1].

Основним продуктом їхньої діяльності є науково-технічна продукція, отримувана в результаті дослідної діяльності. Науково-дослідна діяльність являє собою специфічний вид виробництва, який має певні особливості. Загальні відмінності наукового виробництва такі: